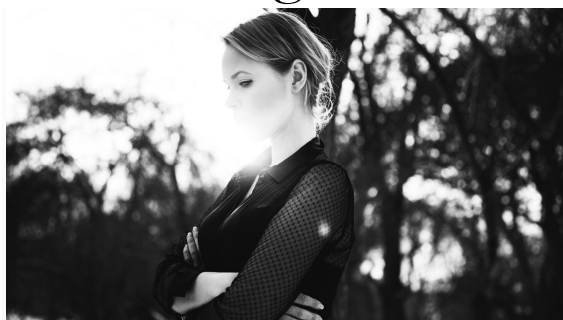

Askeviolet erindringskunst: Josefine Klougart genbesøger Mols med ny nødvendighed

Forfatter Josefine Klougart. Foto: Joachim

Ladefoged

Simon Lund Petersen 07.11.2021

BØGER // ANMELDELSE – Josefine Klougart er tilbage efter fem års pause med en stort anlagt generationsfortælling, der spinder tråde til kønskamp, klimakrise og bjergbestigning. Kronologien er stadig sprængt, men historien om familien på Mols, som vi kender fra debuten *Stigninger og fald*, udfoldes på svimlende smuk og barsk vis i lyset af faderens hukommelsestab.

Alt dette kunne du få

Forfatter: Josefine Klougart

Forlag: Gladiator, 328 sider. Er udkommet

Som barn lå jeg ofte søvnløs, når vinden fik haspen i vinduet til at klapre som en påmindelse om mørket, der så mig an gennem ruden. Følelsen af naturens tilstedeværelse syntes pludseligt påtrængende, og det raslende vindue synes stadig i dag at stemme mit sind på en særlig *udvidet* frekvens, hvor grænsen mellem mig selv og verden står åben.

Jeg blev mindet om haspen i en scene i Josefine Klougarts nye roman, *Alt dette kunne du få*, hvor fortælleren Barbara på en gåtur kommer i tanke om, at hun har glemt at lukke vinduet på børneværelset i lejligheden, da et vindstød sender bevidstheden i retning af: “det lille messinghængsel, der holder på hele vinduet, og

altså er det eneste, der forhindrer vinden i at flå vinduet op og slå det ind mod muren, så ruden knuses ...”

Billedet er karakteristisk for Barbaras fintfølelse, der kommer til udtryk i poetiske betragtninger over naturens og bevidsthedens skjulte sammenhænge, balancerende på kanten af hverdagens små, potentielle katastrofer: Som de unge schweiziske bjergbestigere, hvis tragiske historie vi følger i et af romanens mange spor.

Og som altid hos Klougart udgår erkendelsens rystelser fra detaljens tyngdepunkt. Nok er hun en filosofisk forfatter, men blikket for de store linjer kommer af en uhørt sans for det konkrete magt:

“Et menneskes hele bevidsthed kan samle sig omkring et lille messinghængsel med en kraft, der langt overgår den, med hvilken man kaster sig over de største filosofiske problemer. Intellet kan aldrig mønstre en så dyb og kompleks erkendelse som i sindets stødvise indsigt i det konkrete uendelige rigdom og dybde. Hele den vestlige filosofihistorie kan intet stille op over for et messinghængsel, en knæhase eller erindringen om at løfte en isflage af hestenes vand en nat i januar.”

Hukommelsestab og billedetyveri

På trods af de abstrakte ekskursioner er handlingen anderledes håndgribelig end vanligt hos Klougart – og smerten til at tage og føle på: Forfatteren Barbaras far mister hukommelsen efter en hjerteoperation, og vores hovedperson rejser med sit nyfødte spædbarn tilbage til Mols og gennem familiealbummet på jagt efter minderne, der er i færd med at forsvinde.

Men tiden i barndomshjemmet ripper op i gamle sår, og forholdet mellem familiens medlemmer stilles til skue og viser, hvor smal stien er mellem forståelse og fejlfortolkning af gode intentioner; mellem fortidens håb og drømme – og

fremtidens kuldsejlede blik, som især forholdet mellem Sonja og Barbara (at være kvinde og mor i 1980'erne vs. i 2020), men også konflikten mellem ægteparret Sonja og Eriks forskellige typer af idealisme.

Moren, Sonja, har skabt et Rousseau-inspireret paradys af et barndomshjem i pagt med naturen for Barbara og hendes søster, men er selv endt som en ensom figur i billedet, da husbonden, Erik, begraver sig i arbejde og ikke er til stede til at tage del i familiens lykke. Som Sonja bemærker, *ser* Erik ikke den verden, han befinder sig i, fordi hans arbejdsiver gør ham blind for alt det, han, som titlen antyder, *kunne få*:

“Billedet af Sara og Barbara som børn på de røde sten foran sommerhuset. Erik der holder haveslangen, og i det øjeblik billedet bliver taget vender sig og ser ind i kameraet. / Han ser overrasket ud. Men også irriteret. Men hvorfor. Udtrykket går igen på flere billeder. Mange. Noget næsten angst, som om billedet, som det vist er gammel overtro, tog noget fra ham; men det er ikke det. Det er måske nærmere det, at fotografiet bringer ham tilbage til en genkommende følelse af hele tiden at komme for sent til det nu, som fotografiet og fotografen, så nådesløst placerer ham i.”

I sin iver efter at forvandle barndommens landskaber til kunst og skrive fortællingen om en familie frem, kommer Barbara uforvarende til at lukke horisonten for moren, der fanges i billedet

Klougarts røntgenblik er på én gang uendeligt omsorgsfuldt og skånselsløst i sin registrering af, hvordan idyllen sprækker. Det er hårdt at være vidne til og samtidig elementært spændende, da det er tydeligt – hvis man har fulgt Josefine Klougarts forfatterskab og profil på de sociale medier – at mange biografiske forhold er identiske med fiktionsuniverset; lokationer, årstal, karakterer og begivenheder i hendes liv og karriere.

Men i modsætning til de tidligere romaner får man i *Alt dette kunne du få* fornemmelsen af, at alt lægges ud i det åbne; *billedestormen* fra tidligere værker er løjet af, og støvet har lagt sig over sproget som lyngen, der om sommeren lægger sig over Mols Bjerge: “og giver hele området sin særlige askeviolette farve. Bleggrønne nåleformede blade og askeviolette blomster, denne ydmyge hedeplante, i blomstringen allerede vissen i sine farvetoner, som om den i sit inderste kender alt det, der skal ske, og foregriber det i sin ydre form.”

Et strejf af askeviolet i Mols Bjerge. Foto: Wikimedia

[Commons](#)

Hjerteskrærende er det da også, når Sonja som et ekko af sin egen tilslørede karakter i debuten *Stigninger og fald* (2010) tager til genmæle og konfronterer Barbara:

“*Hvad have du forestillet dig? / Sonja ringer grædende. Hikstende. Hun føler sig udstillet. Hun genkendte det hele og intet af det. / Er der slet ikke noget, der er helligt for dig?*”

I sin iver efter at forvandle barndommens landskaber til kunst og skrive fortællingen om en familie frem, kommer Barbara uforvarende til at lukke horisonten for moren, der fanges i billedet, mens malingen tørrer, og ilten langsomt slipper op.

Kartograf i dyb tid

Romanen handler således også om *konsekvenserne* af litteraturens og æstetikens udvidede sprog, der præsenteres som et alternativ til rationalismens instrumentelle forståelse af verden – men som samtidig *efterligner* kapitalismens udnyttelse af omgivelserne ved at sætte kunsten over forholdet til familiens privatliv:

“Hun er der som en tyv, en forbryder, der er vendt tilbage til gerningsstedet en sidste gang, inden han skal ind og sone. *Og det er al den jord, jeg har, / og alt hvad jeg begærer. / Jeg håber, det går an jeg ta’r, / hvad mine såler bærer.*”

Verset, som Klougart låner fra Ludvig Holsteins *Det lysner over agres felt*, er både rørende og kongenialt i sin sammenkobling af klimaskam og autofiktionstømmermænd.

Klougart er i det hele taget en mester til med fotografisk præcision at fange de små forskydninger, der aflejrer sig i erindringen om barndommens tabte tid; mellem *faldet* i farens hukommelsestab og livscyklussens *opblomstring* gennem Barbaras søn, Bell.

Naturen sættes under lup gennem en lighedstænkning, der låner poesiens og æstetikens subjektive fornemmelse for *forbindelser, sammenhænge og detaljer*

Men mere end noget andet tilbyder romanen – med sit forrykkede fokus fra sproget til *fortællingen* om en familie – Klougarts prosa et rum, hvor skriften ikke længere føles som en stiløvelse, men som et rum hvor personerne får lov at træde frem og tale uden metaforkædernes vægt om halsen.

Og hængslet, det åbne vindue og vinden glider ind og lægger sig som en understrøm i fortællingen, så vi efter endt læsning står tilbage med det, fortælleren selv beskriver som: “Et kort, der virker i dyb tid.”

Josefine Klougart set gennem ruden. Foto: Joachim

Ladefoged

På den måde giver det mening, at Barbara trækker på filosofiske pionerer som æstetikens far, Alexander Baumgarten – og den moderne videnskabs grundlægger, Alexander von Humboldt, som praktiserede den samme “metonymiske” tænkning, som Klougart insisterer på, hvor naturen sættes under lup gennem en lighedstænkning, der låner poesiens og æstetikens subjektive fornemmelse for *forbindelser, sammenhænge og detaljer*.

Humboldt lagde med sine observationer og rejser blandt andet grundlaget for idéen om Jordens opdeling i *klimazoner*:

“Ved en dyb gletscherspalte, 5.917 meter oppe, knap 400 meter fra toppen, kunne de ikke komme længere, tågen, der havde ligget tæt omkring dem forsvandt, og Humboldt så ned over bjergkædens folder der bugtede sig i landskabet under dem. Oven på års studier så han nu i ét billede verden som én stor levende organisme, forbundet i det samme store lysende netværk.”

Alt dette kunne du få gør det, som stor kunst gør: Viser os verden gennemlyst, og gennem dette lys lader os ane alt det, vi ikke kan se

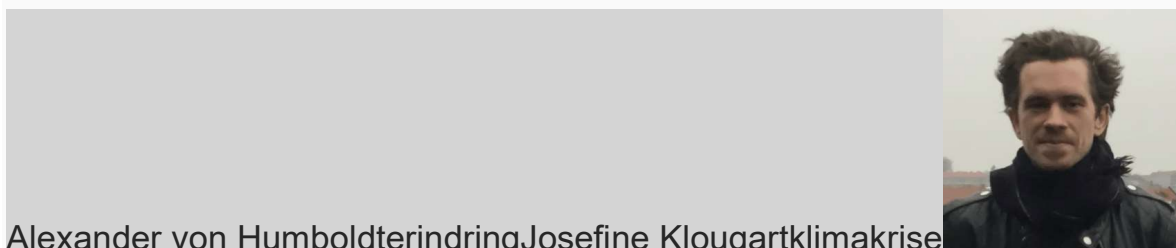
Josefine Klougart samler det hele her: Tidens udfordringer, som vi ikke kan overskue (klimakrise, natursyn, erkendelsesparadigmer, køn, sociale koder og familiens opløsning); de skjulte forbindelser, som kun kroppen og sproget sanser.

Men nu med en tydelighed og nødvendighed i fortællingen i kraft af Eriks fald ned i glemslen – og åbningen mod Sonjas sorg gennem fødslen af Barbaras eget barn. Og det med en gammeldags *fortællekunst* og fortæller, der ikke lader sproget kamme over, men tværtimod balancerer det åbne, så temaet og *naturen* selv – i Humboldts og Baumgartens ånd – står tydeligere og tydeligere frem, og viser tidens aske

(skriftens konsekvenser, vores ensomhed og pletvise lykke) gennem Klougarts ultraviolette røntgenblik.

Alt dette kunne du få gør det, som stor kunst gør: Viser os verden gennemlyst, og gennem dette lys lader os ane alt det, vi ikke kan se – som hedelandskabet en sommerdag på Mols, hvor lyngen lyser landskabet op i askeviolet nuancer, der forudsiger efterårets fald og lader erindringen om naturens mørke, natten og døden træde frem på en udvidet frekvens.

Og som efteråret får mig til at længes efter forår, får Klougarts prosa mig på boblende melankolsk vis til at længes efter *hendes* barndom på Mols. Større cadeau findes næppe.

Alexander von Humboldterindring Josefine Klougart klimakrise

Simon Lund Petersen

Simon Lund Petersen, født 1986. Er cand.mag. i dansk litteratur og filosofi. Arbejder blandt andet som højskolelærer, biblioteksvært og litterær vandrelaugsguide - hvorfor han ofte ses strejfe rundt ude i landskabet eller gennem byens